

zijn een gevolg van de toeneming van het aantal ouderen. Het aantal personen van 60 jaar en ouder steeg met 24 pCt, terwijl de gehele bevolking toenam met 14 pCt.

Ook de besmettelijke ziekten, met uitzondering van diphtherie en influenza, geven een lager sterftecijfer te zien; evenzo de zuigelingensterfte (26 per 1000), voornamelijk van de kinderen van 1 tot en met 11 maanden.

Ten slotte nog enkele cijfers over de migratie: er vestigden zich in Nederland 36.139 personen, terwijl 58.185 personen ons land verlieten. Het totale emigratieoverschot bedroeg dus 21.866. Naar Indonesië vertrokken ruim 7300, naar Suriname en de Antillen 400, naar Amerika 10.000, naar Afrika 2000, naar Australië 1600 personen.

E. SLUITER

ONGEVALLLEN DOOR BRAND. — De statistiek toont aan, dat in Engeland de sterfgevallen tengevolge van verbranding van 1266 in 1938 gedaald zijn tot 838 in 1947 en zelfs tot 620 in 1948, of 14 per millioen. In Amerika was in 1947 het percentage nog 31.5 per millioen. Het voorkomen van ongevallen door brand blijft echter van groot belang, omdat ernstig verbrande personen een grote belasting der ziekenhuisbedden zijn en, indien zij herstellen, door hun vermindering ongelukkige mensen worden.

De statistiek heeft nog een ander belangrijk feit aan het licht gebracht en wel, dat de laatste jaren de sterfgevallen ten gevolge van verbranding niet veroorzaakt werden door contact met een open vuur maar door elektrische kachels.

Daar doeltreffende bescherming voor elektrische verwarming blijkbaar nog niet spoedig kan worden verwacht, stelt L. COLEBROOK voor katoenen en kunstzijden kleding van vrouwen te vervangen door een stof, die minder brandbaar is. Hij heeft proeven genomen met een bedrukte katoenen stof, die behandeld was met een antimoon- en titaniumzout. De onbehandelde stof brandde na aanraking met een kaars heftig, de behandelde stof gaf geen vlam, maar een schroeilijn. Deze methode van onbrandbaar maken van katoen is een Amerikaanse vinding (*The Lancet*, no 6625, 1950).

E. SLUITER

INGEZONDEN

Ter bevordering van spoedige plaatsing van de stukken, behoudt de Redactie zich het recht voor, deze zo nodig te bekorten

DESINFECTIE VAN HUIDWONDJES

Collega VAN DER KROON heeft in zijn artikel (dit *Tijdschrift* blz. 2673, 1950) eraan herinnerd, dat ik „indertijd” geijverd heb voor de wondbehandeling met jodiumtinctuur. Ik hoop, dat hij niet te veel nadruk legt op „indertijd”. De onbehandelde schramwond van het varken van collega VAN DER KROON ziet er werkelijk ideaal uit. Maar niet mag worden vergeten, dat de physiologische antisepsis bij het dier die van de mens verre overtreft. Bij de mens is de met rust gelaten schramwond een risico. Deze zal misschien even fraai genezen als bij het varken, maar niemand kan garanderen, dat er geen tetanus uit voortkomt. Maar wie gebruikt er *nu* nog 10 pCt jodiumtinctuur? Heeft collega VAN DER KROON deze sterke oplossing laten vervaardigen of heeft hij haar uit een veterinaire apotheek betrokken?

In de laatste 25 jaar heb ik steeds de 5 pCt tinctuur aanbevolen. Tot een zwakkere oplossing wilde ik niet overgaan, omdat juist de 5 pCt oplossing nog een uitstekende sporendoder is en op een sporendodend middel berust de gehele wet van het aseptisch wondverloop.

Het kan inderdaad veel moeite kosten uit een schramwond het ingeperste vuil te verwijderen. In onze mijnstreek zijn wij hiertoe reeds verplicht om de mijnwerker voor blauwe littekens te behoeden. Met boorwater of benzine op steriel gaas vegen wij eerst de schrammen schoon. Is er een werkelijk schram-

of schaafvlak, dan passen wij geen jodiumtinctuur toe, maar een ander sporendodend middel, n.l. de 1/2 pCt superoloplossing op vioformgaas, het voor deze gevallen aangewezen middel van prof. REMIJNSE.

Tegen één zin van collega VAN DER KROON moet ik met klem opkomen, namelijk waar hij beweert, dat het door 10 pCt jodiumtinctuur gedode weefsel een geschikte voedingsbodem voor bacteriën vormt. Dit is zo zeer vergiftigd voedsel voor bacteriën, dat zij er niet in leven kunnen.

Caustica geven een aseptische necrose (zie de lapisstift).

Macroscopisch bemerkt men bij de thans algemeen gebruikte 5 pCt jodiumtinctuur niets van enige necrose van wondranden of wondbodem. Ieder verzwakken van de positie van dit onovertroffen antisepticum wreekt zich in wondinfectie en arbeidsongeschiktheid.

Kerkrade, 22 September 1950

B. VERAART

EX LIBRIS EN ICHTHYS

Van verschillende zijden gewerden mij brieven en telefoontjes. Naar aanleiding van een noot (No 5) in mijn feuilleton (*N. T. v. G.*, 16 September 1950, blz. 2689) hebben enkele collegae mij er op gewezen, dat het Griekse woord voor vis: ichthys, huns inziens staat voor Iesus Christos Theou Uios Sooter, dat is J. C. Zoon Gods, Verlosser. Inderdaad is dit de gebruikelijke, de gewone verklaring, zoals die onder andere ook te vinden is in het lijvige, nog niet volledige handboek der christelijke oudheidkunde van CABROL en LECLERCQ I), dat aan het vissymbool bijna honderd kolommen heeft gewijd (DI LXXXVI — LXXXVII, ΙΧΘΥΣ, k. 1990 — 2086).

De bedoelde collegae hebben dus gelijk, volkomen gelijk. En gelijk had ook de Redactie van ons *Tijdschrift*, die mij opmerkzaam maakte op wat zij als een vergissing in het manuscript beschouwde. Waarom ik toen niet heb kunnen besluiten, de wijziging van „God Uw Verlosser” in „Zoon van God, Verlosser” te laten aanbrengen, en de Redactie verzocht heb, het eenmaal geschrevene maar te laten staan? Och, ik herinnerde mij deze versie eens ergens (waar en wanneer weet ik niet meer) gelezen of gehoord te hebben, en ik vind de term „God Uw Verlosser” mooier, sprekender dan de andere, waarin Redder of Verlosser staat zonder meer. Vooral ook, wanneer ik de laatste twee regels ernaast leg van het beroemde Griekse acrostichon uit de tijd van ALEXANDER de Grote:

Ὅτις ὁ νῦν προγραζεις ἐν ἀκροστιχίαις Θεὸς ἡμῶν,
Σωτὴρ, ἀθάνατος βασιλεὺς, ὁ πατρῶν ἕνεκ' ἡμῶν.

(Deze nu is het, wiens naam aan het begin van onze acrostische versregels geschreven staat: onze (ik cursiveer) God en Redder, onsterfelijke Koning, Hij die geleden heeft *terwille van ons* (ik cursiveer).

Nogmaals dus: mijn collegae hebben — zeer terecht — aanmerking gemaakt op wat ik bewust heb geschreven en laten staan, mij toen niet bewust zijnde van de vriendelijke en welwillende reacties, die mijn pennevrucht zou teweegbrengen. Had ik dit wél kunnen voorzien, dan . . . ja dan . . . zou ik tóch en juist zó geschreven hebben.

Rotterdam, 19 September 1950

A. G. J. HERMANS

DE BEHANDELING VAN HET OTOGENE HERSENABSCES

Het artikel van collega STRUBEN (*N. T. v. G.* 16 Sept. 1950), over de behandeling van het otogene hersenabsces, geeft mij aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen. Blijkens de ervaring te Groningen kan de neuroloog bij een acute intracranieële otogene complicatie in den regel *niet met zekerheid* differentiëren tussen hersenabsces, hersenoedeem en extraduraal absces. Wat nu te doen in twijfelach-

1) *Dictionnaire d'Archéologie Chrétienne et de Liturgie*, publié sous la direction du Rme Dom F. CABROL et de Dom H. LECLERCQ. Paris VI, Libr. LETOUZEY et Aîné, 1927.